

DUTCH B – HIGHER LEVEL – PAPER 1
NÉERLANDAIS B – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
NEERLANDÉS B – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Thursday 8 May 2003 (afternoon)
Jeudi 8 mai 2003 (après-midi)
Jueves 8 de mayo de 2003 (tarde)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1 (Text handling).
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir ce livret avant d’y être autorisé.
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l’épreuve 1 (Lecture interactive).
- Répondre à toutes les questions dans le livret de questions et réponses.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos requeridos para la Prueba 1 (Manejo y comprensión de textos).
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

TEKST A

& NORTH SEA JAZZ &

De Nederlandse jazzprogrammeur Paul Acket richtte het North Sea Jazz Festival op in 1976. Inmiddels is het festival uitgegroeid tot één van de grootste jazzfestivals van Europa. Aan North Sea Jazzprogrammeurs Sander Grande (30) en Michelle Kuijpers (33) de taak elk jaar te zorgen voor een verrassend programma.

[- X -]

- ① **Michelle:** „We werken al tien jaar als programmeurs voor North Sea Jazz. In een lang verleden zijn we begonnen als stagiairs bij Paul Acket, maar inmiddels zijn we samen verantwoordelijk voor alle boekingen.“

Blue Note

[- 1 -]

- ② **Sander:** „Bijzonder is de brede opzet: we hebben zowel jazzmuziek als allerlei daarvan afgeleide stromingen. In tegenstelling tot wat sommigen denken, is het concept nooit gewijzigd. Alleen zijn veel grote namen van toen er niet meer bij. Maar daar komen nieuwe grote namen voor in de plaats: wat vroeger Ray Charles was, is nu Erykah Badu. Opvallend is wel dat North Sea Jazz nu zo hip is. In mijn jeugd was het zo'n festival waar je met je ouders en een koelbox heen ging, tegenwoordig is het juist ontzettend populair bij jongeren.“

Hoe beslissen jullie welke artiesten jullie boeken?

- ③ **Michelle:** „We kijken in de eerste plaats naar welke artiesten net een nieuwe plaat hebben uitgebracht, of op tournee zijn. Artiesten die

niet toeren zijn namelijk enorm kostbaar: zij moeten speciaal voor ons overkomen en repeteren. Dat doen we dus alleen in bijzondere gevallen. Dit jaar zijn er 30 artiesten en bands die we speciaal voor het festival laten overkomen. Daarnaast bezoeken we het hele jaar festivals en concerten om goede acts te ontdekken. En we hebben een netwerk van tipgevers, zoals muzikjournalisten en andere programmeurs, die ons op talent wijzen.

- ④ Uit al dat aanbod maken we een keuze. We zorgen voor afwisseling in het programma: er moet iets nieuws te ontdekken zijn, en de bezoeker moet kunnen zien wat hij al kent en goed vindt. North Sea trekt 23.000 bezoekers per dag; die willen ook hun helden zien. We ontkomen er dus niet aan naast onbekend talent een aantal publieksfavorieten te boeken.“

[- 2 -]

- ⑤ **Sander:** „Dat is de nachtmerrie van elke programmeur, maar gelukkig valt het mee dit jaar. Youssou N'Dour komt niet meer. Die is gevraagd met het nationale voetbalelftal door Senegal te toeren om hun WK-succes te vieren. Gelukkig konden we Angelique Kidjo in zijn plaats boeken. Natuurlijk is het heel vervelend als een muzikant het laat afweten. Doen ze het een tweede keer, dan zijn we daarna wel extra voorzichtig om ze nog eens te vragen!“

[- 3 -]

- ⑥ **Michelle:** „Soms kiezen we er bewust voor een artiest een aantal jaren achter elkaar te boeken. Artiesten worden niet zomaar bekend: als iemand echt goed is, mag je best een beetje helpen, vind ik.
- ⑦ Wij bieden een podium om het publiek kennis te laten maken met nieuw talent. Door artiesten vaker terug te laten komen, kunnen ze in populariteit groeien. Een bekende artieste zoals Candy Dulfer boeken we vaker, omdat je er veel mensen een plezier mee doet, en omdat ze gewoon een heel goede muzikante is.“

[- 4 -]

- ⑧ **Sander:** „Saxofonist Wayne Shorter. Hij is al sinds 1996 niet in Nederland geweest en het is echt een jazzlegende. Bovendien speelt hij met een mooi ‚jonge hondenkwartet‘. Dat wordt iets bijzonders.“
- ⑨ **Michelle:** „Ik heb er twee: bassist Charlie Haden en gitarist Pat Metheny met de ‚Missouri Sky Duets‘: muziek van hun album ‚Beyond the Missouri Sky‘. Die hebben ze pas een paar keer live gespeeld. En ‚Sketches of Spain‘, de eerste live-uitvoering [- Y -] Nederland van de gelijknamige plaat [- 11 -] Miles Davis. [- 12 -] op trompet Wallace Roney, de man die Davis zelf als zijn opvolger aanwees. Ik ben er trots [- 13 -] dat dat [- 14 -] ons te zien is.“

TEKST B

HET DORP VAN PEET

- 5 ❶ Peet had het dorp nooit verlaten. Hij leefde in gesloten kringen van gezin, familie, vrienden, buren. 's Ochtends legde hij soms een bos wortels op de stoep van iemand die hij mocht, of een bloemkool, of een paar preien. Hij hield van de wolken waar het licht in stralen vanaf kon lopen, van het open veld, van de rode ochtendlucht, van het blauw van de najaarsmorgen. En als hij zich dan omdraaide zag hij altijd weer dezelfde toren, de huizen rondom de kerk gekropen, de daken wittig van de eerste nachtvorst, de meeste takken al kaal en zwart.
- 10 ❷ Het was stil geworden in het dorp. Soms reden er schoolkinderen langs de weg, gebogen, driftig trappend, in lange slierten, tassen vol huiswerk achterop. Soms zag je in de verte een boer, hollend langs een sloot. Soms was er iets met een schaap, of er zat een trekker vast. Soms kwam er rook uit een schoorsteen.
- 15 ❸ In Peets jonge jaren hoorde je altijd klompen en fietsen in de dorpsstraat. 's Ochtends, als alle knechten tegelijk van het melken kwamen en thuis gingen ontbijten. Om twaalf uur, als de klok luidde voor warm eten. 's Middags, als de school uitzwermdde. 's Avonds, als alle winkels nog open waren, en de vrouwen renden om een laatste boodschap.
- 20 [...] ❹ Ooit, lang geleden, had Peet de wereld in gewild. In de kranten hadden verhalen gestaan over een oorlog in Spanje, over bombardementen en over doodgeschoten kinderen, en op een vroege ochtend had hij zijn fiets gepakt. Hij was begonnen te rijden door het vlakke groene land, van kerktoren naar kerktoren. Hij reed de provincie uit, de zee in, over de lange, kale Afsluitdijk, door Noord-Holland, richting Spanje. Toen begon het donker te worden. Ergens in de buurt van Hoorn herinnerde hij zich nog een ver familielid. Hij werd er liefderijk ontvangen. Toen hij de volgende ochtend wakker werd stond zijn vader al aan zijn bed. Rond koffietijd was Peet weer terug in Jorwerd, en hij is er nooit meer weg geweest.
- 25

Blank page
Page vierge
Página en blanco

TEKST C

Houd op met klagen en zet je oren open

MARC VAN OOSTENDORP

- ❶ Er is een opmerkelijk verschil tussen liefhebbers van muziek en liefhebbers van taal. Muziek liefhebbers zijn levenslustige mensen, die geanimeerd kunnen vertellen over hun favoriete muziekstuk, componist of genre. Maar mensen die zich taalliefhebber noemen, slijten hun dagen met chagrijn en gemopper over hoe slecht alles is. Probeer maar eens iemand te vinden die zich erop laat voorstaan goed te luisteren naar de manier waarop anderen hun moedertaal uitspreken en die niet vervolgens urenlang jeremieert over de teloorgang van het onderwijs en het gebrek aan discipline bij de jeugd.

Nie feil beter

- ❷ Waar komen de klachten dan vandaan? Er is één beroepsgroep die misschien inderdaad minder ‚zorgvuldig‘ is gaan spreken in de loop der jaren – de mensen die achter de microfoon werken bij de Nederlandse omroep. Enkele jaren geleden verscheen een proefschrift over de taal van radioverslaggevers uit Nederland en Vlaanderen. Daaruit bleek dat de spraak van de Nederlandse verslaggevers door de jaren heen nogal veranderd is: ze waren de *v*'s meer als *f*'s en gaan uitspreken, de *ee*'s meer als *ei*'s, ze waren kortom meer ‚plat‘ gaan praten: ‚dat is nie feil beiter‘. Maar daaruit kunnen we niet de conclusie trekken dat iedereen heel achteloos is gaan spreken: ten eerste is de omroep niet representatief voor de rest van de mensheid, en ten tweede is het geen teken van slordigheid en verval als omroepers (feil) zeggen in plaats van (veel).
 - ❸ Dat omroepers vroeger zo netjes spraken, was omdat ze daar erg hun best op deden. Dat omroepers nu minder netjes spreken, betekent niet dat ze nu slordiger zijn geworden. Het betekent enkel dat ze informeel willen klinken. Het is een misverstand om te denken dat je alleen ‚verzorgd‘ praat als je zo stijfjes mogelijk probeert aan een strikte eenheidsnorm te voldoen. Dat was misschien lange tijd de heersende gedachte, maar je kunt ook verzorgd praten als je een persoonlijke uitspraak koestert – die natuurlijk wel verstaanbaar moet zijn voor anderen, maar die tegelijkertijd een persoonlijke toets heeft.
-
-

Deplorabele toestand

- ④ Een andere groep die het onveranderlijk moet ontgelden in de taalklachten, is de jeugd. Dankzij de cd-rom met de jaargangen van Onze Taal van 1932 tot en met 2000 valt dit goed na te gaan. Sinds jaar en dag verschijnen er in dit tijdschrift ingezonden brieven en andere stukken waarin wordt geklaagd over de voortschrijdende articulatieluiheid. Al in de allereerste jaargang, in mei 1932, gaat de hoogleraar Stoett uitgebreid in op de deplorabele toestand van het uitspraakonderwijs. Maar de Nederlandse jeugd die les heeft gekregen van Stoetts slechte onderwijzers is inmiddels in de zeventig, en hebben zelf ook alweer generaties grootgebracht. Als ook zij al zover verloederd waren, is er voor ons eigenlijk geen hoop meer. Dan zouden we nu eigenlijk allemaal zo slecht moeten spreken dat niemand een ander nog zou verstaan. In de praktijk blijkt dat echter wel mee te vallen. Iedere Nederlander en iedere Vlaming die dat wil en die geen ernstige aandoening heeft, kan zich verstaanbaar maken voor iedere andere taalgebruiker.
- ⑤ Er bestaan geen wetenschappelijke onderzoeken waaruit blijkt dat jonge generaties inderdaad luier zouden zijn in hun uitspraak. Misschien is zelfs eerder het omgekeerde waar, want in het door de taalkundige Jan Stroop ontdekte en vooral door jonge vrouwen gesproken Poldernederlands wordt *wijn* uitgesproken als (wajn) – en die uitspraak vraagt meer inspanning, omdat je er je mond wijder voor open moet doen dan voor (wijn). En er zijn nog meer vernieuwingen in de klankvorm van het Nederlands die helemaal niet zo gemakkelijk op luiheid zijn terug te voeren. Bijvoorbeeld: steeds meer mensen, naar mijn indruk vooral uit de omgeving van Amsterdam, zeggen dingen als (spannond) en (levons): ze spreken de stomme *e* voor een *n* uit als een *oh*-achtige klinker. Nu is er geen klinker zo gemakkelijk te maken als juist de stomme *e*. Toch hoor je in steeds meer radio- en tv-programma's die uitspraak (spannond). Je kunt dat mooi vinden, je kunt dat lelijk vinden. Maar lui kun je het niet noemen.
- ⑥ Het is allemaal een kwestie van smaak. Tegenover elke lelijke stem staan een heleboel mooie, en tegenover elke ongeïnspireerde uitspraak van het Nederlands staan talloze prachtige. Dus: houd op met klagen, zet uw oren open, en doe desnoods uw ogen dicht. En luister.

TEKST D

„Als ze al een boek lezen, is het een Grisham“

- ❶ Ruud van *Big Brother* vulde zijn vele loze uren niet toevallig met de *Verzamelde Verhalen* van Roald Dahl op schoot. De Stichting Lezen had voorafgaand aan de productie van het veelbekeken tv-programma de redactie gevraagd het lezen „optimaal onder de aandacht van de doelgroep te brengen“. Ook in de soapserie *Goede Tijden, Slechte Tijden* kwamen de acteurs vaak al lezend in beeld. Daar zat ook de Stichting Lezen achter.
- ❷ Maar de inspanningen van Ruud en andere lezende tv-persoonlijkheden hebben niet mogen baten. Onderzoeksbureau Cito publiceerde gisteren cijfers over de kennis en vaardigheden van jongeren die in 1984 zijn geboren. Nederlandse scholieren, zeker de jongens, zijn, buiten schooltijd, nauwelijks te porren voor boek, krant of tijdschrift. De Cito-studie maakte deel uit van een grote internationale vergelijking naar de kennis en kunde van wiskundige en natuurwetenschappelijke vakken, en begrijpend en studerend lezen.
- ❸ „De Nederlandse resultaten zijn over het algemeen goed tot uitstekend“, zegt Cito-onderzoeker J Wijnstra. In alle categorieën eindigt Nederland in de top drie van de best presterende scholieren. De scholieren blijken bijzonder goed in leesbegrip en -vaardigheid.
- ❹ De scholieren zitten bij de leesvaardigheid zo’n dertig ‘wegingspunten’ boven het internationale gemiddelde van 500. Vooral meisjes op de middelbare school scoren buitengewoon hoog. België behaalde 515 punten, een land als Denemarken wist de 500 nog niet te halen.
- ❺ „De paradox“, zegt Wijnstra, „zit in het leesgedrag van de jongeren“. Uit de vergelijking blijkt dat de Nederlandse scholieren van vijftien en zestien ver achterblijven bij hun leeftijdgenoten in het buitenland. Van de jongens geeft 57,1 procent aan nooit buiten de verplichte schoolkost om een boek of tijdschrift te pakken. Bij de meisjes ligt dat percentage op 29,3. Het internationaal gemiddelde ligt op respectievelijk 40,2 en 23,4 procent.
- ❻ De cijfers sluiten aan bij het [– X –] gepubliceerde Tijdsbestedingsonderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau, waaruit bleek dat de leestijd van jongeren vanaf twaalf jaar [– 42 –] 1995 met 23 procent is gedaald. Ook [– 43 –] is al jarenlang een dalende trend te zien. „Die is lastig te stuiten“, volgens hoogleraar leesgedrag D Schram, verbonden aan zowel de Vrije Universiteit als de Universiteit Utrecht. [– 44 –] vroeg Schram in zijn onschuld aan een groep eerstejaars studenten algemene literatuurwetenschap wie van hen ooit *Madame Bovary* had gelezen. „Een páár vingers gingen aarzelend omhoog. Ze lezen kinderboeken, of John Grisham, als ze al een boek pakken.“
- ❼ Het is complexer dan dat boeken alleen saai worden gevonden, zegt Schram. „Jongeren hebben steeds meer te doen in hun vrije tijd.“ Maar ook de veranderde structuur op de middelbare school is schuldig aan deze trend, volgens Schram. „Het idee was: minder verplichte boeken, zodat ze lezen weer ‘leuk’ gaan vinden. Het effect is dat de kennis over literatuur sterk is afgenomen, zodat ze minder goed weten wat er allemaal voor moois te halen valt.“
- ❽ Hoe erg is dat? Nederlandse scholieren zijn nog steeds bovengemiddeld leesvaardig, in vergelijking met het buitenland. „Daar koop ik niets voor“, zegt directeur Wiebenga van de Stichting Lezen. „Lezen is meer dan dat. Het is emotie, het is de grondstof voor alle kennis en vaardigheden die we opdoen.“ De Stichting Lezen start daarom binnenkort met een nieuw project om het lezen onder scholieren te bevorderen. Bovendien is de stichting in gesprek met Coca-Cola voor advies om, volgens Wiebenga, „het product lezen structureel in de markt te zetten. Zij kennen de doelgroep als geen ander.“